

KWAZULU NATAL
DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION
GREENBURY SECONDARY SCHOOL
ISIVIVINYO SIKAJUNI WEZI- 2018
ISIZULU ULIMI LOKUQALA LOKWENGEZA (FAL)
IPHEPHA LESIBILI (P2)
IBANGA LE-12

UMHLOLI: P.N. LUTHULI

UMCUBUNGULI: S.B. MDUNGE

ISIKHATHI: AMAHORA AMABILI (2)

AMAMAKI: 70

USUKU: 14/6/18

INANI LAMAKHASI: 9

IMIYALELO KWABAHLOLWAYO

- LELI PHEPHA LIHLUKANISWE IZIQEPHU **EZIMBILI**
- FUNDISISA IMIGOMO YALELI PHEPHA NGAPHAMBI KOKUPHENDULA IMIBUZO.
- PHENDULA YONKE IMIBUZO NGOLIMI OHLOLWA NGALO.
- HLELA IZIMPENDULO ZAKHO NJENGOBA ZIHLELWE EMIBUZWENI.
- HLELA ISIKHATHI SAKHO UKUZE UQEDE.
- BHALA NGOBUNONO OBUKHULU NANGOKUCACILE.

ISIQEPHU A: INOVELI

UMBUZO 1: UMSHADO- N Zulu

Funda iziqeshana EZIMBILI ezingezansi bese uphendula imibuzo ezolandela.

ISIQESHANA A

'Konje singase sishade nini Bheki?'

'Ekupheleni konyaka; ngoDisemba.'

'Ukuthi ngifuna ukusheshe ngenze amalungiselelo.'

'Sizoxoxa ntambama ngaleyo ndaba.' Yaqhamuka imoto ahamba ngayo uTholi.

'Uzofika ntambama?'

'Ngizofika kodwa ngisheshe ngihambe Tholi.

Kwaba ukuhlukana kwabo ngaleyo nkathi. UBheki naye waqonda emsebenzini. Kwathi noma engabaza, uthando lukaTholi waluzwa luvuka luma ngezinyawo. Wafisa sengathi sekuntambama. Uvalo lwabuye lwamuthi heqe ecabanga ngoLindiwe. Konje uma uTholakele engase ezwe ukuthi kukhona uLindiwe, angenzenjani? Yamphatha kabi lento uBheki.

'Kodwa ngizothatha bani manje? ULindiwe noma uTholi?'

Wayekhuluma yedwa ezibuka engenampendulo. UTholi wayemethusile ngalo mngani womlungu.

'Konje ngingamxosha ngani lo mlungu?' Yayingekho futhi impendulo yalo mbuzo ayezibuza wona uBhekani.

Wazethuka esengaphakathi esikoleni. Wathi esahamba ibangana egcekeni wahlangana noSifiso.

'Ubani lo ovakashele kini Bheki?'

'Umngani kamama nje loya.'

'Omncane kangakaya?'

Akaphendulanga uBheki, wathuswa ukuzwa ukuthi kanti uSifiso wayazi ukuthi kukhona uLindiwe. Waxakeka ukuthi uyithole kanjani le ndaba.

'Sengathi ngiyayazi le ntombi engiyibone kini izolo Bheki.'

'Awuyazi eyakude kabi.'

'Akusiye uLindiwe?'

Kwavele **koma amathe** kuBheki. Wagwajaza. Wezwa izithukuthuku zimfoma kancane ebusweni. Wabona ukuthi into engcono akamshiye uSifiso lo. Nempela wenza njalo.

- 1.1 Amalungiselelo ani lawa okukhulunywa ngawo kulesi siqephu? (1)
- 1.2 Yisiphi isizathu esenza uBhekani angamthandi umngani womlungu? (2)
- 1.3 Ngokwalesi siqephu yini eyayenza uBhekani ashaywe uvalo uma ecabanga ngoLindiwe? (2)
- 1.4 Qedela ngegama elifanele.
Igama elisesiqeshini elisho umjuluko lithi..... (1)
- 1.5 Khetha impendulo efanele kwezilandelayo.
Isimo sokukhuluma esithi: 'Kwavele **koma amathe** kuBheki', sisho.....
- A ukulamba
- B ukwethuka
- C ukudideka
- D ukoma. (1)
- 1.6 Tomula umusho esiqeshini osikhombisa ukuthi uSifiso uyazi ukuthi kukhona uLindiwe kubo kaBhekani. (2)
- 1.7 Wayeyokwenzani uTholakele kubo kaBhekani mhla kukhona uLindiwe? (2)
- 1.8 Ithini indikimba yale noveli? Sekela ngephuzu ELILODWA. (2)
- 1.9 Chaza ukuthi abalingiswa abalandelayo bangabantu abanjani. Bhala amaphuzu AMABILI ngomlingiswa ngamunye.
- 1.9.1 UZenze (2)
- 1.9.2 ULindiwe (2)
- 1.10 Le ndaba yenzeka endaweni yasedolobheni. Fakazela ngamaphuzu AMATHATHU. (3)

KANYE

ISIQESHANA B

'Kodwa ukhona umuntu wesifazane ongadayisa insangu?'
'Kusetshenzwa imali mfana wami lapha eNyawushane. Lo wakho-ke yena kuthiwa unomlungu wakhe omqoqela amakhasimende amhlophe.'
Akhexe umlomo uBheki. Kuthi akaphindele emuva ayobuza uTholi ngalezi zinto. Akhumbule ukuthi konje ufike ehluleke. Kuphenduleke umbuzo wakhe ahlale 5 ezibuza wona njalo wobungani bukaTholi noPamella.

'Ngiyazi ukuthi ayikho into ongabe usayenza manje. Ngicela into eyodwa nje zwi Bheki. Uma lo mfelokazi efuna ukuzogana lapha, mtshela ahlukane nayo yonke le mikhuba ayigilayo. Uma eza nalezi zinto zakhe lapha, uyosonteka intamo afe nohlangothi. Awadlali amadlozi alapha ekhaya.' 10

Ethuke kakhulu uBheki uma ezwa unina ekhuluma kanje. Athi esathi ufuna ukuphendula aqhube unina: 'Uma idlozi limcasukele kakhulu mfana wami, ngeke nishade ngisho ukushada kodwa lokhu.'
Abone uBheki ukuthi kufuneka aqunge isibindi abhekane ngqo noTholi. Avalelise kunina. Asuke lapho aqonde endlini ayophumula. Imicabango ihlale phezu kwakhe. 15 Azitshela ukuthi noma kunzima kodwa ayikho into ezomvimba ukuba ashade noTholi. Akakwazanga nokulungisa kahle umsebenzi wesikole ngalelo langa uBheki. Wabe esathe ubhala lokhu enze iphutha. Athi ulungisa ngapha konakale ngakwenye ingxenye. Kubuye kufike umqondo othi akazame isu lokuyekisa uTholi utshwala. 20

1.11 Tomula umusho esiqeshini ositshela ukuthi umama kaBhekani uyakholelwa emadlozini. (2)

1.12 Xoxa ngodweshu lwangaphandle olwaba khona phakathi kukaBhekani noBhatomu ngesikhathi uBhekani ebuya esibhedlela ukuyovakashela uTholakele. Bhala amaphuzu AMABILI. (2)

1.13 UBhekani ungumlingiswa ongathembekile kwezothando. Sekela lesi sitatimende ngamaphuzu AMABILI. (2)

1.14 Ubukhona bukaSifiso eduze kukaBhekani kwaba usizo kakhulu empilweni yakhe. Sekela impendulo yakho ngamaphuzu AMABILI. (2)

1.15 Ukuba wena wawunguBhatomu wawungakujabulela yini ukungena umuntu ofana noTholakele? Sekela impendulo yakho ngamaphuzu AMABILI. (2)

1.16 Ucabanga ukuthi yayiyoba njani impilo kaBhekani ukuba waqhubeka nokushada noTholakele? Sekela ngamaphuzu AMATHATHU. (3)

1.17 Ngabe IQINISO noma UMBONO ukuthi bonke abantu abahlala eNyawushane banodlame? Sekela impendulo yakho ngokwenzeka endabeni. (2)

[35]

ISIQEPHU B: UMDLALO

UMBUZO 2: ABABULALI BENYATHI- RM Mngadi

Funda iziqeshana EZIMBILI ezingezansi bese uphendula imibuzo ezolandela.

ISIQESHANA C

(Emzini wenkosi, uShandu. Inkosi izixoxela nomkayo uMaNgema. Bahleli endlini yokuphumula.)

SHANDU: Waze wasiyala uHulumeni ngale mithetho yakhe esikhweza abafokazana emakhanda amakhosi.

MANGEMA: Uqinisile baba. ODuma abasazikhohliwe bengamakhosi. Ngempela uDuma ungekhohlwe sekunguye inkosi kule ndawo. Kukhona nabantu **asebemkhulekela**. Eqinisweni nje, lo Hulumeni wayecabangeni nje aze ashaye umthetho onje? 5

SHANDU: (*Ubuso buhwaqabala*) Kwakunani nje ukuthi bavotise abasemadolobheni kuphela? Thina makhosi basivikele ngokushaya umthetho othi masifundiswe ngokusebenzisana nabantu ekuletheni intuthuko. Buka nje manje, abantu sebenezimpawana zokuhlukana phakathi. Kukhona asebenzibuka **njengento engathi shu**. Abanye bazonda uDuma egameni lokuthi usethathe isikhundla sami engasinikwa uMvelinqangi kanye nobabamkhulu. 10 15

MANGEMA: (*Ahebeze ngezandla sakuphika*) Cha! Cha! Noma ngabe lo mthetho ushaywe ePitoli noma eKapa inkosi iyohlale iyinkosi. Angifundile okuyaphi kepha ngiyazi ukuthi ngaphambi kokushaya umthetho, kudingeka kube nocwaningo. Phela kumele bacwaninge ngosikompilo lwama-Afrika kuqala ze bakwazi ukushaya umthetho ongachithi okukhona ngoba bakwethu, kuse-Afrika lapha. 20

SHANDU: (*Aneke izandla sakuzivula, okukaMfundisi eshumayela*) Ngivumelana nawe MaNgema. Uyazi kuyasho ukuthi walunguza esikoleni. Futhi-ke nje akukhona ukulunguza ukufunda uze ube nguthisha. Phela uhleli nje ungafundisi ngoba yimi kanye nobaba esanquma ukuba ube yinkosikazi yenkosi egcwele. Wawungeke ube yiyo egcwele ube ufundisa. Cabanga nje inkosikazi yenkosi idelelwa yizingane zabafokazana. Okubi kakhulu-ke nawe utholakale ulawulwa nguthishanhlako ongumfokazana. Buka nje, thina lapha emakhaya sinazo izinhlaka zobuholi eziphelele. Ngikhona mina futhi nezinduna zesigodi zikhona. Kwakunani-ke bangaqeqeshi lobu buholi obuvele bukhona? 25 30

2.1 Ngobani laba bafokazana ethi inkosi uShandu uHulumeni ubakhweza phezu kwekhanda layo kulesi siqephu? (2)

2.2 Iyiphi le ndlela yokubusa ehlukumeza umndeni wenkosi uShandu? (1)

2.3 khetha impendulo efanele kwezilandelayo. Igama elibhalwe ngokugqamile emshweni olandelayo lisho ukuthuni:

Kukhona nabantu **asebemkhulekela**.

A Asebemthandazela

B Asebemthanda

C Asebemdelela

D Asebemkhothamela (1)

2.4 Ngokusho kukaMaNgema yini okwakufanele ayenze uHulumeni ngaphambi kokushaya lo mthetho abakhuluma ngawo kulesi siqephu? (2)

2.5 Chaza lesi simo sokukhuluma esibhalwe ngokugqamile njengoba sisetshenzisiwe kulesi siqeshana.

Kukhona asebenzibuka **njengento engathi shu**. (2)

2.6 Ukusebenzisana kukaMaShezi noMaNgema ukuletha ukuthula endaweni kusivezela muphi umqondo ngabantu besifazane? Bhala iphuzu ELILODWA. (2)

2.7 UMaNgema wabe efundele muphi umsebenzi? (1)

2.8 Nikeza izizathu EZINTATHU ezenza inkosi uShandu yayekisa uMaNgema ukufundisa ngokwalesi siqeshana. (3)

2.9 Isigameko sokuqhumisa isibhamu eduze komuzi kaDuma saba namthelela muni kuMaShezi? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)

2.10 Yimuphi umyalezo owethulwa umbhali ngalo mdlalo? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)

2.11 Ngubani ongummeleli kulo mdlalo? Sekela impendulo yakho. (2)

KANYE

ISIQESHANA D

(Emzini wenkosi. Sekuhwalele. Inkosi ixoxa nomkayo uMaNgema, bahleli endlini leyo yokuphumula.)

SHANDU: (Ithukuthele kodwa nokudumala kuyabonakala kuyo) MaNgema, le nto iyadlondlobala nakhu-ke manje sekuboshwe nenduna yami.

MANGEMA: (Udumele) Baba, uqinisile uma uthi lolu daba luyadlondlobala. 5
Ngempela luyabhebhetheka. Konke lokhu kudalwa yinkani yaleli khansela. Uyadelela ngempela lo muntu ndini. Uthi abantu mabenze njani uma ebiza imihlangano engakwazisile? Hawu! Waze wasiyala lo Hulumeni ngokungawaqeqeshi amakhansela akhe. Wake wezwaphi nje ukuthi umuntukazana uke abize isizwe senkosi ngaphandle 10
kokwazisa inkosi ebusa kuleyo ndawo. Nayo intando yeningi angiboni ukuthi ingakuvuma lokho.

SHANDU: Uthole into emfanele uMbandlwa ngoba nguye okufanele adodise ikhansela lakhe. Uyabona-ke mina sengizoliqinisa elami ikhanda. Bengimethemba lo mfana wakwaMbandlwa. 15

MANGEMA: Baba ungamethemba kanjani umuntu oyimpohlo? Wake wezwaphi ukuthi abantu bangaholwa yimpohlo? Yazini impohlo? Okunye nje lokhu okubhidliza isizwe. Thina maZulu asimbeki umuntu oyimpohlo esikhundleni.

SHANDU: Angithi yintando yeningi nje. (aneke nezandla) Kudingeka ngiye 20
enkantolo ngoMsombuluko khona ngizobheyila uDlamini uma kudingeka.

MANGEMA: Baba, umthintile nje ummeli uSidamba?

SHANDU: MaNgema! Leyo yinto engiyenze kuqala ngesikhathi ngizwa 25
eyokuboshwa kukaDlamini. Uyazi mina ngithandazela ukuthi kungasuki umbhedukazana endaweni yami. Phela sekungenzeka kubuye udlame njengoba lunjalo.

2.12 Iyiphi le nto inkosi ethi yatholwa uMbandlwa ngenxa yokungalidodisi ikhansela lakhe ngokwalesi siqeshana? (1)

2.13 Kwaba namthelela muni ukubekwa kwekhansela kule ndawo? Bhala iphuzu ELILODWA. (2)

2.14 Yikuphi okuyisisusa sodweshu ngokwalesi siqeshana? Bhala iphuzu ELILODWA. (1)

2.15 Phawula ngesigameko esiwuvuthondaba lwalo mdlalo? Bhala iphuzu ELILODWA. (2)

2.16 Ngokubona kwakho ubani owabhebhethekisa udlame kulo mdlalo? Sekela impendulo yakho ngamaphuzu AMABILI. (3)

2.17 Ngabe IQINISO noma UMBONO ukuthi abantu abangafundile bavamise ukuthatha izinqumo ezinamaphutha? Sekela ngokubhekisa encwadini. (2)

2.18 Qondanisa IKHOLOMU B neKHOLOMU A.

IKHOLOMU A	IKHOLOMU B
2.18.1 Ikhansela	A Ubuholi bendabuko.
2.18.2 ukuvota	B Awayibeki impohlo esikhundleni.
2.18.3 izinduna	C Libhebhethekisa udlame.
2.18.4 AmaZulu	D Intando yeningi.

(4x1) (4)

[35]

GREENBURY SECONDARY SCHOOL

DEPARTMENT OF LANGUAGES
H.O.D. MR S R PANDAY

[AMAMAKI ESEWONKE: 70]

